

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU

SEDIUL BUIUCANI

adresa: Republica Moldova, mun. Chișinău
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200 MD-2004
telefon: (022) 295096, (022) 294755
e-mail: jbu@justice.md

OFFICE BUIUCANI

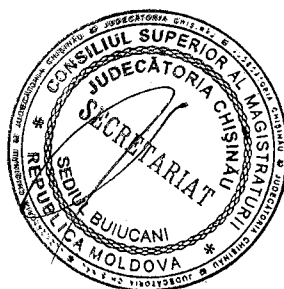
address: Republic of Moldova, mun. Chișinău
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 200 MD-2004
phone: (022) 295096, (022) 294755
e-mail: jbu@justice.md

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL BUIUCANI
ieșire Nr. 6923
" 08 " mai 2019

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) Vă expediază copia încheierii Nr.1-1603/19 din 22 aprilie 2019, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate și copia rechizitoriului în cauza penală Nr.1-1603/19 de acuzare a lui Musteață Vladislav și SRL „Pro Imobil Grup”, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 244 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Cu respect,
Judecător

Natalia Clevadi

ex. grefier – Ernest Gavzer
ernest.gavzer@justice.md
telefon mobil – 067770443

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 929
" 08 " 05 2019

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str.A.Lăpușneanu nr.28
Chișinău, MD-2004
Republica Moldova

SESIZARE
privind excepția de neconstituționalitate

/prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a), g) din Constituție/

I. AUTORUL SESIZĂRII

Numele	Natalia Clevadi
Funcția	judecător, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)
Adresa	mun.Chișinău, b-dul Ștefan cel Mare, 200, bir.507
Telefon	060229955 (asistent judiciar)

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Realizarea controlului constituționalității prevederilor art.337 din Codul de procedură penală, sub aspectul corespunderii cu art.1,16,18,20,24,25,54 ale Constituției.

Norma contestată:

Articolul 337. Consemnarea declarațiilor părților și ale martorilor în ședința de judecată

(1) Declarațiile inculpatului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și ale martorilor în ședința de judecată se consemnează în scris de greșier ca documente separate care se anexează la procesul verbal. Declarația scrisă se citește de către greșier, iar dacă persoana care a depus-o cere, i se oferă posibilitatea să o citească. Dacă persoana care a depus declarația confirmă conținutul ei, o semnează pe fiecare pagină și la sfârșit. Dacă persoana care a depus declarația nu poate semna sau refuză să o semneze, despre aceasta se face mențiune în declarația consemnată, indicându-se motivele refuzului.

(2) Declarația scrisă se semnează de președintele ședinței și de greșier, precum și de interpret în cazul în care acesta a participat la declarație.

(3) Dacă persoana care a depus declarația revine asupra vreuneia din declarațiile sale anterioare sau face completări, rectificări sau precizări, acestea se consemnează și se semnează în condițiile prezentului articol.

Prevederile invocate din Constituție:

- Art.1 alin.(3), *Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate;*
- Art.16 alin.(1),(2), *Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială;*
- Art.18 alin.(1), *Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de protecția statului atît în țară, cît și în străinătate;*
- Art.20 alin.(1), *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime;*
- Art.24 alin.(1),(2), *Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante;*
- Art.25 alin.(4), *Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării*

poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult pînă la 12 luni;

- Art.54, În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngereri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE INSTANȚA DE JUDECATĂ

Excepția de neconstituționalitate este ridicată din oficiu de către instanța de judecată în cadrul examinării cauzei penale de învinuire a SRL "PRO IMOBIL GRUP" de comiterea infracțiunii prevăzute de art.art.30, 244 alin.(2) lit.b) Cod Penal și cet.Musteață Vladislav de comiterea infracțiunii prevăzute de art.art.30, 42 alin.(2), (3), 244 alin.(2) lit.b) Cod Penal.

În ședința de judecată preliminară s-a stabilit că inculpatul Musteață Vladislav nu recunoaște vina, nu optează pentru examinarea cauzei în procedura simplificată prevăzută de art.364¹ din Codul de procedură penală. Reprezentantul legal al persoanei juridice inculpate nu s-a prezentat în ședință, apărarea solicitînd amînarea ședinței pentru ca SRL "PRO IMOBIL GRUP" să-și desemneze un alt reprezentant (conform Hotărîrii Curții Constituționale nr.30 din 22.11.18).

În lista probelor acuzării sunt incluși 100 de martori (copia rechizitoriului se anexează).

Respectiv, consemnarea în scris a declarațiilor celor 100 de martori și altor părți ce vor fi audiate se va efectua conform procedurii prevăzute la art.337 CPP, constituționalitatea căruia se contestă.

IV. EXPUNEREA ȘI ARGUMENTAREA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI A CONSTITUȚIEI

Decizia de a înainta prezenta sesizare s-a conturat definitiv după lecturarea pe site-ul Curții Constituționale a hotărîrii CtEDO în cauza Guimon v.Franța, unde autoritățile naționale și Curtea Europeană au efectuat un exercițiu de punere în balanță între dreptul reclamantei condamnată pentru acte de terorism de a merge la funerariile tatălui său, pe de o parte, și siguranța publică și prevenirea dezordinii și a infracțiunilor, pe de altă parte. CtEDO a constatat că refuzul de a-i permite reclamantei ieșirea sub escortă pentru a merge la locul funeraliilor și pentru a-i aduce un ultim omagiu tatălui ei nu a fost disproporționat în raport cu scopurile legitime urmărite.

Prin prezenta sesizare, se solicită respectuos Înaltei Curți să efectueze un exercițiu de punere în balanță între dreptul la un proces echitabil al persoanelor fizice și juridice implicate într-un proces penal și necesitatea respectării principiului formalismului, în aspectul reglementat de art.337 CPP.

În prezent, consemnarea declarațiilor tuturor persoanelor audiate într-un proces penal, indiferent de statutul lor (părți vătămate, martori, inculpați, experți, specialiști etc.) are loc în modul prevăzut de art.337 CPP, adică declarațiile se consemnează în scris de grefier în ședința de judecată.

Un grefier într-o instanță de judecată de prim nivel are un salariu net de circa 4.500 lei. Potrivit datelor statistice, circa 40% din posturile de grefier sunt vacante. Grefierii nu trec careva cursuri de dactilografare rapidă, când fiecărui deget îi revin literele sale, astfel, fiecare grefier tapează declarațiile persoanei audiate în ședință cu viteza care îi este firească, care evident nu poate fi comparată cu viteza unei persoane special instruite să tapeze câte 300 de cuvinte per minut sau cu viteza unui aparat modern IT.

Astfel, persoana care face declarații la fiecare 2-3 propoziții se oprește, așteptând pînă cînd grefierul le va tapa, apoi iarăși rostește cîteva propoziții, iarăși așteaptă pînă grefierul le va transcrie, în așa mod procesul de audiere a părților derulînd cu viteza melcului.

Ca rezultat, procesul de audiere a părților vătămate, martorilor, inculpaților etc. se transformă într-un proces de dictare a declarațiilor, așa cum grefierul nu reușește să transcrie declarațiile dacă persoana vorbește cursiv, fără să se oprească și să aștepte pînă cele spuse vor fi dactilografiate.

Această procedură învechită dăunează mult principiului celerității procesului penal și actului de justiție.

În procesul penal sunt termene strict stabilite care expiră (termenele măsurilor preventive, termenele de prescripție, termenele altor măsuri procesuale de constrîngere ș.a).

Astfel, în cazul cînd infracțiunea se pretinde a fi comisă de mai mulți inculpați, sau de un grup criminal organizat, sau de o organizație criminală, sau de 1 singur inculpat, dar în cauză sunt zeci de părți vătămate, sau 100 de martori spre exemplu – respectarea procedurii de consemnare a declarațiilor prevăzute la art.337 CPP poate conduce la:

- imposibilitatea pronunțării sentinței pînă la expirarea termenelor legale pentru care pot fi dispuse măsurile preventive;
- expirarea termenelor de prescripție;
- expirarea altor termene de procedură care trebuie respectate;
- pentru victimele infracțiunii care deja au suferit un stres psihologic, dictarea declarațiilor și astfel accentuarea fiecărui cuvînt, fiecărei propoziții - conduce la revictimizarea acestora, la reînvierea sentimentelor trăite în timpul infracțiunii (această situație de relatare încetinită a declarațiilor ca grefierul să reușească să tapeze este deosebit de stresantă pentru victimele violului, traficului de ființe umane, pentru rudele victimelor omorului (cînd mama fetei căreia i s-a aruncat în față acid și care și-a ținut fiica în brațe pînă la venirea ambulanței dă declarații plîngînd în hohote și nu ajută nici pauzele ca să-și revină, nici paharele cu apă și audierea iarăși continuă cu dictarea propoziție-cu-propoziție a declarațiilor, apoi

punerea întrebărilor, apoi iarăși dictarea răspunsurilor, pe cînd dacă nu era această procedură îngreunată de consemnare a declarațiilor și părțile puteau vorbi cursiv, fără a fi oprite, audierea persoanelor putea fi finisată în timp restrîns și fără provocarea suferințelor suplimentare).

Prevederile articolului contestat au fost aprobate și implementate în perioada cînd încă nu existau tehnologiile informaționale din ziua de azi și nu erau înregistrate audio în mod obligatoriu toate ședințele de judecată, astfel, veridicitatea declarațiilor se verifica prin darea citirii acestora în ședința de judecată.

În prezent, toate ședințele de judecată sunt înregistrate audio și ar fi binevenit, în situații urgente și strict la aprecierea instanței de judecată, să poată fi făcute excepții de la procedura de consemnare a declarațiilor prevăzută de art.337 CPP, atunci cînd există riscul expirării termenelor măsurilor preventive, urmînd necesitatea eliberării inculpaților din arest, sau expirării termenelor de prescripție, urmînd încetarea procesului și pierderea valorii actului de justiție etc.

În toate cazurile menționate respectarea formalităților dăunează actului de justiție, fiind contrară prevederilor art.1,16,18,20,24,25,54 ale Constituției (din cauza procedurii îngreunate de transcriere a declarațiilor avînd de suferit atît inculpații, care se dețin în arest mai multe luni pînă se audiază cite 1, 2 sau 3 martori pe ședință, iar în lista probelor sunt încă 20 de persoane, cît și părțile vătămăte care rămîn frustrate cînd inculpații se eliberează din arest din cauza expirării termenului de 12 luni prevăzut de lege, precum și au de suferit toți participanții (inclusiv procurorul și avocatul) care sunt nevoiți să se prezinte în numeroase ședințe de judecată într-un proces judiciar care se desfășoară cu anii din cauza imposibilității audierii mai multor persoane per ședință și finisarea cauzei în termeni restrînși).

Prezentul proces judiciar, cu 100 de martori pe listă, poate dura circa 4-5 ani respectînd procedura art.337 CPP. Astfel, deși pana de gîscă a fost înlocuită cu tastatură, procesul de transcriere a declarațiilor nu a accelerat prea mult, și aceasta în era tehnologiilor informaționale și călătoriilor spațiale.

Concluzionînd cele expuse, cu titlu de reglementare temporară, pînă la modernizarea sistemului conform proiectului Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2019-2022, solicit respectuos Înaltei Curți să declare parțial neconstituțional art.337 CPP, permițînd instanțelor de judecată în situația în care respectarea prevederilor acestuia este în detrimentul actului de justiție să audieze părțile și alți participanți ai procesului penal - fără consemnarea imediată în scris a declarațiilor acestora, cu transcrierea declarațiilor, în baza înregistrării audio a ședinței de judecată, în termen de pînă la 3 zile după ședință.

Această reglementare temporară va permite instanțelor de judecată, în caz de situații urgente, să audieze un număr mai mare de părți vătămăte, martori sau inculpați, fiind posibilă finisarea examinării cauzei în termeni restrînși, veridicitatea declarațiilor consemnate în scris de greșier după ședință putînd fi verificată de părți prin ascultarea înregistrărilor audio.

La fel cum tinerii greșieri ascultă cu mirare cînd aud că au fost timpuri cînd judecătorii scriau sentințele și hotărîrile manual, și dacă greșeau un cuvînt începeau fila de la început, sper că și generația noastră va ajunge să lucreze în timpurile cînd procesul

„dictării” declarațiilor va fi abrogat, vor fi implementate IT moderne, care vor permite transcrierea computerizată imediată a declarațiilor, greșierul doar avînd obligația de a bifa și a apăsa pe butoane.

Consider că în prezent, cînd și judecătorii, și procurorii, și avocații sunt bine instruiți, iar procesele penale se desfășoară în săli de ședințe moderne – trebuie găsite soluții pentru modernizarea sistemului de consemnare a declarațiilor în procesul penal, pentru ca procedura existentă, cînd toți participanții la proces sunt nevoiți să asculte cum inculpatul, partea vătămată sau martorul dictează propoziție-cu-propoziție declarațiile sale greșierului, apoi părțile adresează întrebări, apoi se dictează răspunsul la fiecare întrebare, astfel pierzîndu-se emotivitatea, caracterul „viu” al declarațiilor, cînd după mimica feței, tonalitatea vocii se poate de apreciat veridicitatea și credibilitatea declarațiilor (după cum a menționat și CtEDO în hotărîrea din 12.10.2017 în cauza Gaetano Cafagna c.Italiei - urmărirea martorului pe durata interogării sale este importantă pentru a evalua credibilitatea și fiabilitatea declarațiilor).

Înaintînd prezenta sesizare Curții Constituționale, instanța nu a dispus suspendarea procesului, așa cum obiectul sesizării nu împiedică continuarea examinării cauzei penale și deoarece nu există o reglementare clară în legislație la acest subiect, ținînd cont de evoluția practicii judiciare, de faptul că jurisprudența constituțională este în continuă actualizare și contribuie la menținerea caracterului de instrument viu al Constituției, solicit Înaltei Curți cu titlu de capăt de cerere subsecvent să se expună și asupra faptului dacă este obligatorie suspendarea procesului penal odată cu sesizarea Curții Constituționale în situația în care obiectul sesizării nu împiedică continuarea examinării cauzei penale, precum și dacă este obligatorie suspendarea procesului penal în cazul depunerii recursului împotriva încheierii judecătorești de respingere a cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

În temeiul celor expuse, solicit respectuos Înaltei Curți,

- declararea neconstituționalității parțiale a art.337 din Codul de procedură penală, permițînd instanțelor de judecată, cu titlu de reglementare temporară, pînă la modernizarea sistemului de consemnare a declarațiilor, în situația în care respectarea prevederilor contestate este în detrimentul actului de justiție, să audieze părțile și alți participanți ai procesului penal - fără consemnarea imediată în scris a declarațiilor acestora, cu transcrierea declarațiilor, în baza înregistrării audio a ședinței de judecată, în termen de pînă la 3 zile după ședință.

VI. DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL CAUZEI

Nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

- a) încheierea judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 22.04.19;
- b) copia rechizitoriului.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)

Data 08.05.19

/semnătura autorului sesizării/

ÎNCHEIERE

22 aprilie 2019

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)

Instanța compusă din:

Președintele ședinței, judecătorul
grefier

Natalia Clevadî

Ernest Gavzer

examinînd în ședință de judecată publică preliminară cauza penală de învinuire a cet. Musteață Vladislav și SRL „PRO IMOBIL GRUP” de comiterea infracțiunii prevăzute de art.244 alin.(2) lit.b) Cod Penal, -

c o n s t a t ă:

În procedura judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) se află în examinare cauza penală de învinuire a SRL ”PRO IMOBIL GRUP” de comiterea infracțiunii prevăzute de art.art.30, 244 alin.(2) lit.b) Cod Penal și cet.Musteață Vladislav de comiterea infracțiunii prevăzute de art.art.30, 42 alin.(2), (3), 244 alin.(2) lit.b) Cod Penal.

În ședința de judecată preliminară s-a stabilit că inculpatul Musteață Vladislav nu recunoaște vina, nu optează pentru examinarea cauzei în procedura simplificata prevăzută de art.364¹ din Codul de procedură penală.

Reprezentantul legal al persoanei juridice inculpate nu s-a prezentat în ședință, apărătorul Iurie Nichitoi solicitînd amînarea ședinței pentru ca SRL ”PRO IMOBIL GRUP” să-și desemneze un alt reprezentant, inculpatul Musteață Vladislav, acuzatorul de stat Tomița Dumitru și reprezentantul părții civile Serviciul Fiscal de Stat, Morcov Marin, considerînd imposibilă începerea examinării cauzei în fond, instanța dispunînd amînarea ședinței pentru data 07.06.19.

Concomitent, instanța reține că în lista probelor acuzării anexate la rechizitoriu sunt incluși 100 de martori.

Inculpatul Musteață Vladislav pledează pentru examinarea cauzei în procedură generală.

Potrivit art.7 alin.(3) CPP, *Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.*

Conform art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, *rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.*

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, a relevat următoarele: *“Judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie*

competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.”

Instanța concluzionează de a sesiza din oficiu Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor art.337 din Codul de procedură penală, sub aspectul corespunderii cu art.1,16,18,20,24,25,54 ale Constituției, din motivele ce vor fi expuse în sesizare.

Instanța nu va dispune suspendarea procesului judiciar pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra sesizării înaintate, așa cum obiectul sesizării nu împiedică continuarea examinării cauzei penale și deoarece nu există o reglementare clară în legislație la acest subiect, ținînd cont de evoluția practicii judiciare, de faptul că jurisprudența constituțională este în continuă actualizare și contribuie la menținerea caracterului de instrument viu al Constituției, instanța va solicita Înaltei Curți cu titlu de capăt de cerere subsecvent să se expună și asupra faptului dacă este obligatorie suspendarea procesului penal odată cu sesizarea Curții Constituționale în situația în care obiectul sesizării nu împiedică continuarea examinării cauzei penale, precum și dacă este obligatorie suspendarea procesului penal în cazul depunerii recursului împotriva încheierii judecătorești de respingere a cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Conducîndu-se de prevederile art.7, 342 Cod de procedură penală, instanța de judecată, -

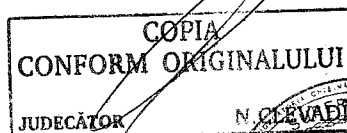
d i s p u n e:

Sesizarea din oficiu a Curții Constituționale a Republicii Moldova cu privire la realizarea controlului constituționalității art.337 din Codul de procedură penală, sub aspectul corespunderii cu prevederile art.1,16,18,20,24,25,54 ale Constituției Republicii Moldova.

Se remite Curții Constituționale prezenta încheiere, sesizarea și copia rechizitoriului.

Încheierea poate fi atacată o dată cu sentința.

Președintele ședinței,
judecător

Natalia Clevadi